

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

8

KAZANIM
ODAKLI **HİBA**

Konu Anlatımı • Bol Alıştırma
Çözümlü Sorular

Yeni Nesil
Sorularla

 tudem®

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

8

KAZANIM
ODAKLI **HİBA**

Konu Anlatımı • Bol Alıştırma
Çözümlü Sorular

 tudem®

KAZANIM ODAKLI HBA
8.SINIF / T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

©Tudem Eğitim Hiz. San. ve Tic. AŞ
1476/1 Sokak No: 10/51 Alsancak / Konak / İZMİR

YAZARLAR: Tudem Yazı Kurulu
DİZGİ VE GRAFİK: Tudem Grafik Ekibi

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. km Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy / ANKARA
0 312 284 18 14

ISBN: 978-605-285-042-8
YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 45041
MATBAA SERTİFİKA NO: 16031

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

Sevgili öğrenci,

Çağdaş dünyada eğitimin büyük bir önemi vardır. Geleceğe daha anlamlı bakabilmek için yakın tarihimizdeki gelişmeleri öğrenmek gereklidir.

Bu kitapta, hazırlanan öğretim programı doğrultusunda Mustafa Kemal'in hayatına ve onun tarih sahnesine çıkışına, Millî Mücadele'nin başlamasındaki etkenlere, işgallere karşı oluşan tepkilere yer verilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda kurtuluş için Türk halkının eşsiz mücadelesine ve kahramanlığına tanık olacaksınız. Savaşın yıkıntılarından doğan yeni devletin çağdaşlaşma yolunda attığı adımları, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel esaslarını ve ödün verilmeyen ilkeleri kavrayacaksınız. Yurtta ve dünyada barış ilkesi doğrultusunda ülkemizin dış politika hedeflerinin geçmişten günümüze gelişimini, dünya barışının önemini ve komşu ülkelerle olan ilişkileri değerlendireceksiniz. İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı siyasi sonuçlar ve bunların yol açtığı yeni sorunların günümüze kadar uzandığını fark edeceksiniz. Günümüz olaylarını objektif bir bakış açısıyla değerlendirmenin ancak tarih bilimini kavrayarak mümkün olacağını göreceksiniz.

Araştırmacı, gözlemci ve toplumsal sorunlara duyarlı bir birey olmanız dileğiyle...

Yazı Kurulu

Kazanım Odaklı

: Hepsi 1 Arada

Kısa Bilgi Alanları

Değişen tasarımı daha kolay akılda kalan özet bilgi alanlarından oluştu.

Bol Alıştırma

Bireysel ve pekiştirici alışırmalar, kazanımların yerleşmesine daha fazla katkı sağlıyor.

Kazanım Odaklı

Kısa bilgi, alıştıırma ve soru alanları kazanımlara göre düzenlendi.

Örnek Çözümler

Alıştırmalarda örnek çözümlere yer verildi.

Testler

Testler konulara göre düzenlendi.

1- Bir Kahraman Doğuyor

Alıştırma: Kısa Kısa	11
Kazanım Pekiştirme Testi	12

MUSTAFA KEMAL'İN ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE ÖĞRETİM HAYATI..... 13

Alıştırma: Yapılandırılmış Grid	15
Kazanım Pekiştirme Testi	16

MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİK HAYATI.....17

Alıştırma: Nedir?	19
Kazanım Pekiştirme Testi	20
Kavrama Testi.....	21

2- Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE OSMANLI DEVLETİ.....26

Alıştırma: Yanıt Ne?	33
Alıştırma: Boşluk Doldurma	34
Kazanım Pekiştirme Testi	35

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI - MEMLEKETİN İÇ DURUMU VE CEMİYETLER.....36

Alıştırma: Ateşkesin Getirdikleri	42
Alıştırma: Yanıtlayalım	43
Kazanım Pekiştirme Testi	44

MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ.....47

Alıştırma: Yanıtlayalım	57
Alıştırma: Hangi İlke?	58
Alıştırma: Bağımsızlık Yolunda	59
Alıştırma: Tamamlayalım	60
Kazanım Pekiştirme Testi - 1	61
Kazanım Pekiştirme Testi - 2	64

SEVR ANTLAŞMASI 66

Alıştırma: Sevr Antlaşması'na Göre	68
Kazanım Pekiştirme Testi	69
Kavrama Testi - 1	70
Kavrama Testi - 2	75

3- Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!

DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ 80

Alıştırma: Boşluk Doldurma	84
Kazanım Pekiştirme Testi	85

BATI CEPHESİ 1 (SAKARYA SAVAŞI'NA KADAR).... 86

Alıştırma: Bulmaca	93
Alıştırma: İlişkili Olanı Bulalım	94
Kazanım Pekiştirme Testi	95

BATI CEPHESİ 1 (SAKARYA SAVAŞI'NDAN LOZAN ANTLAŞMASI'NA KADAR) 97

Alıştırma: Bulmaca	105
Alıştırma: 5N 1K	106
Kazanım Pekiştirme Testi	107
Kavrama Testi.....	109

4- Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye

ATATÜRK İLKELERİ..... 114

Alıştırma: İlkeleri Bulalım	120
Kazanım Pekiştirme Testi	121

SİYASİ ALANDA VE HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR 123

Alıştırma: Kısa Kısa	129
Kazanım Pekiştirme Testi	130

EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA VE TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR.. 132

Alıştırma: Eğitim ve Kültür Alanındaki İnkılaplar	139
Alıştırma: Toplumsal Alanda İnkılaplar	140
Kazanım Pekiştirme Testi	141

EKONOMİ VE SAĞLIK ALANINDA İNKILAPLAR 143

Alıştırma: Ekonomi ve Sağlık Alanında Yapılan İnkılaplar	147
Kazanım Pekiştirme Testi	148

CUMHURİYETİN KAZANIMLARI - ATATÜRK'ÜN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ - ATATÜRKÇÜLÜK 149

Alıştırma: Yanıtlayalım	154
Kazanım Pekiştirme Testi	155
Kavrama Testi - 1	156
Kavrama Testi - 2.....	160

5 - Demokratikleşme Çabaları

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ 166

Alıştırma: Partiler.....	170
Kazanım Pekiştirme Testi	171

TÜRKİYE CUMHURİYETİNE

YÖNELİK TEHDİTLER 172

Alıştırma: Doğru - Yanlış	175
Kazanım Pekiştirme Testi	176
Kavrama Testi	177

6 - Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

DIŞ POLİTİKANIN TEMEL İLKELERİ

VE YAŞANAN GELİŞMELER.....182

Alıştırma: Doğru - Yanlış	193
Alıştırma: Boşluk Doldurma	194
Alıştırma: Kavram Haritası.....	195
Alıştırma: Dış Politik Gelişmeler	196
Kazanım Pekiştirme Testi	197
Kavrama Testi.....	200

7 - Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE ONUN ESERLERİ 204

Alıştırma: Boşluk Doldurma	208
Kazanım Pekiştirme Testi	209

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE TÜRKİYE -

DEMOKRASİYE GEÇİŞ 210

Alıştırma: Kısa Kısa	215
Kazanım Pekiştirme Testi	216
Kavrama Testi	217

Yanıt Anahtarı

Yanıt Anahtarı	221
----------------------	-----

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMLERİ

İTA.8.1.1. Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

MUSTAFA KEMAL'İN ÇOCUKLUK DÖNEMİ VE ÖĞRENİM HAYATI

İTA.8.1.2. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

İTA.8.1.3. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİK HAYATI

İTA.8.1.4. Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

19. ve 20. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti

19. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, siyasi, askerî, ekonomik, kültürel ve toplumsal alanlarda köklü değişimler yaşamıştır. Bu değişimlerin ortaya çıkmasında Avrupa'da yaşanan Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi'nin etkisi büyüktür. Büyük oranda toprak kayıpları yaşayan devlet, siyasi bakımdan güçlenebilmek için birtakım yenilikler yapmıştır. Tanzimat ve Islahat fermanları, mutlakiyetten meşrutiyete geçiş çalışmaları bu yeniliklere örnek olarak verilebilir.

1.2

Fransız İhtilali

18. yüzyılda yetişen ve aydınlanma felsefesinin öncüsü olan aydınların, monarşi yerine insanların mutluluğunu önemseyen yeni bir devlet düzeniyle ilgili düşüncelerini benimseyen halk kitlelerinin krala ve uygulamalarına karşı çıkmasıyla ortaya çıkmıştır.

Paris'te başlayan ihtilal kısa sürede tüm Fransa'ya yayılmıştır. Sonucunda krallık rejimi yıkılmış cumhuriyet ilan edilmiştir.

İhtilal

Bir ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik yapısının ve yönetim düzeninin halk kitleleri tarafından kuvvet kullanılmasıyla değiştirilmesidir.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne etkileri:

- Çok uluslu bir yapıya sahip Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali'yle ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisiyle sınırları içindeki farklı milletlerin kendi devletlerini kurma isteğiyle karşı karşıya kalmıştır. 19. yüzyıl boyunca Balkanlardaki Osmanlı topraklarında yeni devletler kurulmuştur.
- İhtilalin ortaya çıkardığı eşitlik, özgürlük, adalet ve cumhuriyetçilik ilkeleri Osmanlı devlet adamlarını da etkilemiştir. Tanzimat, Islahat fermanları ve 1876'da Kanun-i Esasi'nin kabulüyle birlikte meşrutiyet ilan edilmiştir.

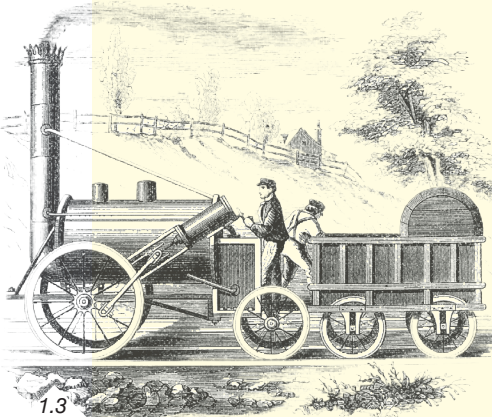
Sanayi İnkılabı

Aydınlanma Çağı'nda Avrupa'da bilimsel alandaki çalışmaların yanında üretimdeki teknolojiye de gelişmeler yaşanmıştır. Mucitler üretimi geliştiren makineler icat etmiştir. James Watt kendisinden önce İngiliz mühendisler tarafından yapılan buhar makinesini geliştirmiştir. Böylece üretimde insan gücünün yerini makinelerin alması sağlanarak Sanayi İnkılabı başlamıştır. Buhar makineleri fabrikalarda, gemilerde lokomotiflerde kullanılmaya başlamıştır. Sanayi İnkılabı doğrudan veya dolaylı bir şekilde bütün dünyayı etkilemiş, önemli siyasi, ekonomik ve toplumsal değişimlere neden olmuştur. Bu inkılap Osmanlı Devleti'ni de etkilemiştir.

Bu gelişmeler ham madde ve pazar ihtiyacını artırmış ve sömürgeciliği hızlandırmıştır.

İnkılap

Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, devrim anlamına gelir.

1.3

Küçük atölyelerde üretimin yapıldığı Osmanlı Devleti'nde sanayi inkılabı ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Avrupa'da buhar makineleriyle çalışan fabrikalar kurulurken Osmanlı bu gelişmeleri takip edememiştir. Kapitülasyonların da etkisiyle Osmanlı Devleti'ni açık pazar haline getiren bu sürecin sonunda küçük imalathaneler kapanmış ülkede işsizlik artmıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'ni dışa bağımlı hâle getirmiştir.

Tanzimat Fermanı (1839)

Amaç, Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek, Batılı devletlerin azınlıkları bahane ederek Osmanlı iç işlerine karışmasını engellemek, Mısır ve Boğazlar sorununda Batılı devletlerin desteğini almaktır.

3 Kasım 1839'da Mustafa Reşit Paşa, Padişah Abdülmecid'in ıslahat önerilerini ferman haline getirmiş ve Gülhane Hatt-ı Hümayun'u olarak da bilinen Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir.

Bu fermanla din, dil, ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı vatandaşlarının kanun önünde eşit olduğu, padişahın gücünün üzerinde bir kanun gücü olduğu kabul edilmiştir.

Tanzimat Fermanı, Osmanlı halkında birtakım hoşnutsuzluklara neden olmuştur. Bu fermanla getirilen eşitlik ilkesi Müslümanlar, askerlik zorunluluğu da gayrimüslimler tarafından kabul edilmemiştir.

Padişah Abdülmecid

Islahat Fermanı (1856)

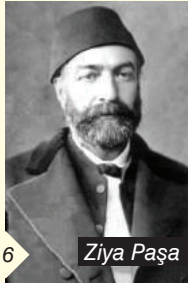
Kırım Savaşı'ndan sonra Paris'te toplanacak konferansta Avrupalı devletlerin desteğini almak ve yabancı devletlerin iç işlerine karışmasını önlemek amacıyla 1856'da Islahat Fermanı ilan edilmiştir.

Bu ferman Osmanlı yönetimindeki gayrimüslimlere geniş haklar tanımış gayrimüslimlerin merkezde ve taşrada görev almasına imkân sağlamıştır. Bu ıslahatlar, amacı bağımsızlık olan gayrimüslimleri pek memnun etmemiştir.

I. Meşrutiyet (1876)

Namık Kemal

Ziya Paşa

Mithat Paşa

Genç Osmanlılar (Jön Türkler) olarak bilinen Mithat Paşa, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi aydınlar devletin içinde bulunduğu kötü durumdan kurtulması için meşrutiyetin ilan edilmesini savunuyorlardı. Meşrutiyeti ilan edeceğine söz veren II. Abdülhamit, Jön Türkler tarafından tahta çıkarılmış Mithat Paşa sadrazamlığa getirilmiş ve 23 Aralık 1876'da meşrutiyet ilan edilmiştir.

Meşrutiyetin ilanıyla,

- Halk ilk defa padişahın yanında yönetime katılmıştır.
- Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanun-i Esasi kabul edilmiştir.
- Meclis-i Mebusan (Üyelerini halk seçer.) ve Meclis-i Ayan (Üyelerini padişah seçer.) olmak üzere iki meclis açılmıştır.

II. Abdülhamit 1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı'nı gerekçe göstererek meclisi kapatmış böylece Meşrutiyet yönetimi sona ermiştir.

Meşrutiyet

Hükümdarın yetkilerinin anayasa ve halk oyuyla seçilen meclis tarafından kısıtlandığı yönetim biçimidir.

II. Meşrutiyet (1908)

Osmanlı aydınlarına göre devletin dağılmasını önlemek için anayasa yeniden yürürlüğe girmeliydi. Meşrutiyeti yeniden ilan etmek amacıyla dönemin aydınları bir araya gelerek 1889'da İttihat ve Terakki (Birleşme ve İlerleme) Cemiyeti'ni kurmuşlardır. Gazete ve dergilerle görüşlerini yaymaya çalışan cemiyetin faaliyetleri padişah tarafından engellenmiştir. Cemiyetin önde gelenlerinden Niyazi Bey Resne'de, Enver Bey Selanik'te II. Abdülhamit'in baskıcı yönetimine karşı ayaklanmışlardır. Bu durum karşısında ayaklanmanın daha da ilerlemesini engellemek için padişah 1908'de ikinci kez meşrutiyeti ilan etmiştir.

Meşrutiyet'in ilanı dağılmayı önleyemediği gibi tam tersine çözülme sürecini hızlandırmıştır.

Bu dönemde,

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etmiştir.
- Avusturya - Macaristan Bosna Hersek'i topraklarına katmıştır.
- Girit, Osmanlı'dan ayrılarak Yunanistan'a bağlanma kararı almıştır.

Bu olumsuz gelişmelerin sorumlusunu meşruti yönetim olarak görenler yeni yönetime karşı bir ayaklanma çıkarmıştır. 31 Mart Olayı olarak geçen bu gerici ayaklanma Hareket Ordusu tarafından bastırılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyıl başlarında, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra başlayan toprak kayıpları artarak devam etmiştir. Bu dönemde art arda yaşanan savaşlar Osmanlı Devleti'ni iyice güçsüz duruma düşürmüştür.

Padişah II. Abdülhamit

20. yüzyılın başında Osmanlı Devleti

1911'de başlayan Trablusgarp Savaşı'yla Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'daki son toprak parçasını kaybetmiştir (Trablusgarp ve Bingazi). Bu savaş devam ederken 1912'de Balkanlar'da Osmanlı Devleti'nden ayrılan Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan ve Yunanistan birleşerek I. Balkan Savaşı'nı başlatmış bu savaşta Osmanlı Devleti, Makedonya, Batı Trakya, Edirne ve Kırklareli'yi kaybetmiştir. II. Balkan Savaşı'nda Edirne ve Kırklareli geri alınmıştır.

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. 1789 yılında Avrupa’da yaşanan hangi gelişme Osmanlı Devleti’ni olumsuz etkilemiştir?

.....

2. Fransız İhtilali ile ortaya çıkan hangi akım Osmanlı Devleti’nin çok uluslu yapısını etkilemiştir?

.....

3. Ham madde ve pazar ihtiyacının artmasına ve böylece sömürgeciliğin yayılmasına etki eden gelişme nedir?

.....

4.

Tarih: 3 Kasım 1839

Adı: .....

Amaç: Osmanlı Devleti’nin dağılmasını önlemek

İlan tarihi ve amacı verilen gelişme nedir?

.....

5. I. Meşrutiyet’in ilanında etkili olan aydınların genel adı nedir?

.....

6. Türk tarihinin ilk anayasasının adı nedir?

.....

7. II. Meşrutiyet’in ilanını zorunlu hâle getiren ayaklanmalar kimler tarafından çıkarılmıştır?

.....

8. II. Meşrutiyet’in ilanından sonra yeni rejime karşı çıkan gerici nitelikli ayaklanmanın adı nedir?

.....

9. Osmanlı Devleti Kuzey Afrika’daki son toprak parçasını hangi savaşla kaybetmiştir?

.....

10. Edirne ve Kırıkireli hangi savaşla Osmanlı Devleti tarafından geri alınmıştır?

.....

Osmanlı Devleti’nin Son Dönemleri

Kazanım İTA.8.1.1: Avrupa’daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti’nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

19. ve 20. yüzyıllarda Osmanlı Devleti

1. Osmanlı Devleti'nde yaşanan,

- I. Kanun-ı Esasi'nin kabulü
- II. Islahat Fermanı'nın ilanı
- III. Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilanı

gelişmelerinden hangilerinde Fransız İhtilali'nin etkisinin olduğu söylenbilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I, II ve III

2. 19. yüzyılda Avrupa malları Osmanlı iç pazarlarını istila ederken ham madde ihracatında artış olmuştur.

Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Sanayi İnkılabı
- B) Fransız İhtilali
- C) Trablusgarp Savaşı
- D) Meşrutiyet'in ilanı

3. Aşağıdakilerden hangisi mevcut düzeni değiştirmeye yönelik gerici nitelikli bir gelişmedir?

- A) Tanzimat Fermanı'nın ilanı
- B) Kanun-i Esasi'nin kabulü
- C) 31 Mart Olayı
- D) II. Meşrutiyet'in ilanı

4. Bulgaristan aşağıdaki gelişmelerin hangisinden sonra bağımsızlığını ilan etmiştir?

- A) II. Meşrutiyet'in ilanı
- B) II. Balkan Savaşı
- C) I. Balkan Savaşı
- D) 1877 - 1878 Osmanlı Rus Savaşı

5. I. I. Balkan Savaşı II. II. Meşrutiyet'in İlanı III. Tanzimat Fermanı IV. Fransız İhtilali

Verilen gelişmelerin kronolojik sırası aşağıdakilerin hangisidir?

- A) I – II – III – IV
- B) IV – III – I – II
- C) IV – III – II – I
- D) III – I – IV – II

6. I. Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek II. Yabancı devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışmasını önlemek III. Mısır ve Boğazlar sorununda Batılı devletlerin desteğini almak

Verilen amaçlardan hangisi Tanzimat ve Islahat fermanlarında ortaktır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I ve III

Atatürk'ün Hayatı

Mustafa Kemal, 1881 yılında bugün Yunanistan sınırlarındaki Selanik şehrinde doğmuştur.

Annesi Zübeyde Hanım, babası Ali Rıza Efendi'dir. Babasının mesleği gümrük memurluğudur.

Mustafa Kemal'in beş kardeşi vardır ancak onlar küçük yaşta ölmüş yalnızca Makbule Hanım yaşamıştır.

1888 yılında Ali Rıza Efendi ölünce Zübeyde Hanım çocuklarını tek başına büyütme durumunda kalmıştır.

1.9

Mustafa Kemal'in dünyaya geldiği 19. yüzyılın son yıllarında Osmanlı Devleti bir yandan egemenlik alanlarının güvenliğini sağlamak ve siyasal sınırlarını korumak, diğer yandan da iç ayaklanmalarla başa çıkmak ve ülkenin dağılmasını önlemek gibi sorunlarla mücadele ediyordu. Bunun üzerine Osmanlı aydınları dağılmayı önlemeye yönelik düşünceler üretmeye ve çözüm yolları bulmaya çalıştılar. Bu dönemde ortaya çıkan düşünce akımları şöyledir:

Batıcılık

Bu düşünce akımına göre Osmanlı Devleti'nin en büyük sorunu Batılı olmamasıdır. Devletin kurtuluşu ancak çağın düşünce ve ihtiyaçlarına uygun medeni bir millet ve devlet haline gelmektedir.

İslamcılık

Devletin kurtuluşu ancak Müslüman milletler bir araya gelirse sağlanır. Batı'nın sadece teknolojsi alınmalıdır.

Osmanlıcılık

Osmanlı Devleti'ndeki tüm uluslar Osmanlılık duygusu ile "Osmanlı milleti" haline getirilmelidir. Böylece farklı milletlerin ayaklanması önlenecektir.

Türkçülük

Diğer akımlardan daha geç, azınlıkların milliyetçi ayaklanmalarına karşı ortaya çıkmıştır. Türkleri millî bir duygu ile bilinçlendirmeyi amaçlamıştır.

Mustafa Kemal, "Türkçülük" ve "Batıcılık" düşünce akımlarından etkilenecek kendi düşünce sistemini oluşturmuştur.

Mustafa Kemal'in Eğitim Gördüğü Okullar

Mustafa Kemal'in çocukluk ve gençlik döneminde ülkede eğitim - öğretim birliği yoktur. Geleneksel eğitim kurumlarının yanında askerî okullar ve batı tarzı eğitim veren okullar vardır. Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü okullar kronolojik olarak şöyle sıralanabilir:

1 Mahalle Mektebi

Annesinin isteğiyle gittiği bu okulda Kur'an okuma derslerinin yer aldığı geleneksel eğitim verilmektedir.

2 Şemsi Efendi Okulu

Babasının isteğiyle gittiği bu okulda yeni yöntemlerle eğitim görmüştür.

3 Selanik Mülkiye Rüştiyesi

Asker olma isteği nedeniyle kısa sürede bu okuldan ayrılmıştır.

4 Selanik Askerî Rüştiyesi

Annesinden gizli bir şekilde kaydolduğu bu okulda öğretmenleri tarafından zekası ve başarısı fark edilmiştir. Matematik dersindeki başarısı öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi'nin dikkatini çekmiş öğretmeni ona olgun anlamına gelen "Kemal" adını vermiştir.

5 Manastır Askerî İdadisi

Bu okulda Osmanlı Devleti'nin farklı şehirlerinden ve toplumsal kesimlerinden gelen öğrencileri tanıma fırsatı bulmuştur. Burada yeni düşüncüler ve fikirlerle tanışmıştır. Ç Arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyat ve hitabetle ilgilenmiştir. Eserlerinde vatan sevgisi ve hürriyeti konu alan Namık Kemal'den çok etkilenmiştir. Etkilendiği diğer yazar Tefvik Fikret'tir.

Arkadaşı Ali Fethi sayesinde Fransız aydınları J.J. Rousseau, Voltaire ve Montesquieu'nun eserlerini okumaya başlamıştır.

Tarih Öğretmeni Mehmet Tefvik Bey sayesinde tarihe ilgisi artmış ve tarih dersini çok önemsemiştir.

6 İstanbul Harp Okulu

Derslerindeki başarısı öğretmenlerinin dikkatini çekmiş burada sınıf çavuşluğuna yükselmiştir. 1902'de iyi bir dereceyle mezun olmuştur.

7 İstanbul Harp Akademisi

1902 yılında bu okula seçilmiştir. Orduda üst düzey kadrolara gelebilmek için bu okulda okumak gerekiyordu. Bu okulda vatan savunmasıyla ilgili derslerle çok ilgilenmiştir. 1905 yılında Harp Akademisi'nden kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuş ve Suriye'nin Şam kentindeki 5. orduya atanmıştır.

Rüştiye: Ortaokul
İdadi: Lise
Kurmay: Uzman subay

1 Şemsi Efendi Okulu

2 5. Ordu

3 Ömer Naci

4 Türkçülük

5 Manastır Askerî İdadisi

6 Namık Kemal

7 Batıcılık

8 Tarih

9 Selanik

10 Osmanlıcılık

11 Mahalle Mektebi

12 Harp Akademisi

Aşağıdaki boşlukları tablodaki ifadelerle örnekteki gibi doldurun.

1. Mustafa Kemal Kurmay Yüzbaşı olarak atanmıştır.
(2) 5. Ordu
2. Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde öğretmeni Mehmet Tevfik Bey sayesinde ilgi duymaya başladığı alan.
3. Osmanlı Devleti'ndeki ulusların bir çatı altında toplanarak "Osmanlı Milleti" yaratılmasını esas alan düşünce akımı.
4. Mustafa Kemal'in özgürlükçü ve milliyetçi düşünce yapısının oluşumunu etkileyen kişilerden biri.
5. Mustafa Kemal'in ülke sorunlarıyla daha yakından ilgilenme fırsatı bulunduğu okul.
6. Mustafa Kemal'in düşünce yapısının oluşumunda etkili düşünce akımları.
7. Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarında Mustafa Kemal'in doğduğu şehir.
8. Mustafa Kemal'in, annesinin isteği ile gittiği okul.
9. Mustafa Kemal'in edebiyat ve hitabetle ilgilenmesini sağlayan arkadaşı.
10. Mustafa Kemal'in babasının isteği üzerine Mahalle Mektebi'ni bırakarak devam ettiği okul.
11. Mustafa Kemal'in Kurmay Yüzbaşı olarak mezun olduğu okul.

Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı

Kazanım İTA.8.1.2: Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

Kazanım İTA.8.1.3: Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi

1. Mustafa Kemal'in doğduğu yıllarda Selanik'te Türklerle birlikte Bulgar, Sırp, Rum ve Yahudiler bir arada yaşıyordu.

Bu durumun sonucunda aşağıdakilerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A) Osmanlı Devleti'nde sosyal ve kültürel hayat zenginleşmiştir.
B) Milliyetçilik düşüncesi sorunlara neden olmuştur.
C) Azınlık isyanları karşısında Türk milliyetçiliği gelişmiştir.
D) Balkanlarda Osmanlı birliği sağlanmıştır.

2. 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nde aydınlar devletin parçalanmasına çare bulabilmek için;

- I. Osmanlıcılık
II. Batıcılık
III. Türkçülük

akımlarından hangilerini ortaya atmıştır?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti'nin kurtuluşu ancak çağın düşünce ve ihtiyaçlarına uygun, uygar bir millet ve devlet olmasıyla mümkündür.

Açıklaması verilen düşünce akımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkçülük
B) Osmanlıcılık
C) Batıcılık
D) İslamcılık

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

4. I. Şemsi Efendi Okulu
II. İstanbul Harp Okulu
III. Selanik Askeri Rüştiyesi
IV. İstanbul Harp Akademisi
V. Manastır Askeri İdadisi

Mustafa Kemal'in okuduğu okullar aşağıdakilerin hangisinde kronolojik olarak sıralanmıştır?

- A) I – III – V – II – IV
B) I – V – III – II – IV
C) II – I – III – IV – V
D) IV – II – III – I – V

5. Mustafa Kemal, 1905 yılında Harp Akademisi'nden ..... rütbesiyle mezun olmuştur.

Cümledeki boşluğa ne yazılmalıdır?

- A) Kurmay Yüzbaşı
B) Üsteğmen
C) Kurmay Albay
D) Askerî Ataşe

6. Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza Efendi, onun çağdaş yöntemlerle eğitim veren Şemsi Efendi Okulu'na annesi Zübeyde Hanım ise geleneksel eğitimi benimseyen Mahalle Mektebi'ne gitmesini istemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Osmanlı Devleti'nde eğitim kurumlarında birlik yoktur.
B) Zübeyde Hanım geleneklerine bağlı biridir.
C) Osmanlı Devleti'nin eğitim kurumlarının tamamı batı tarzı eğitim verir.
D) Ali Rıza Efendi yeniliklere açık biridir.